

Skisse til programplan

Før forskningsprogrammet PluRel – Religion i pluralistiske samfunn

PluRel er et tverrfakultært program som skal styrke UiOs forskning på religion og samfunn og samspillet mellom disse. I dag innebærer dette samspillet reforhandling av en rekke relasjoner, praksiser og verdier. Forskningsprogrammet PluRel vil både videreutvikle forståelsen av religiøsitet som fenomen og bidra til å svare på de kunnskapsbehov som oppstår når samfunnet må avklare verdispørsmål. Programmet omfatter 93 forskere fra seks ulike fakulteter og ett museum (TF, HF, SV, UV, MED, JUS, KHM),¹ hvor tre fakulteter tar økonomisk ansvar allerede fra 2009. Gjennom bredt tverrfaglig samarbeid vil vi synliggjøre UiO som nasjonalt og nordisk tyngdepunkt i dette feltet og styrke institusjonens forskningsaktivitet på internasjonalt nivå.

Kunnskapsbehov og forskningstema

I den vestlige verden oppfattes religion ofte som et avgrenset og tydelig fenomen. Men i dag, når mange vestlige samfunn endrer seg fra monoreligiøse til flerreligiøse, fremstår religion som et mer komplekst og sammensatt fenomen – både i historisk og nåtidig perspektiv. Det finnes ikke klare grenser mellom religion og samfunn, slik den klassiske moderniteten antok. I ulike deler av verden kan man observere at religiøse uttrykksformer er vanskelige å fange, identifisere eller fortolke i et politisk, sosialt eller vitenskapelig betinget språk. Handling, erfaring, ritualisering, symboler og ikke minst ulike medier er med å bestemme individuelle valg og kollektive rom. Dagens forskning beskriver en storstilt om- eller reformatering av det religiøse feltet, som dermed ikke lenger så enkelt lar seg avgrense, fortolke eller bruke. Den komplekse empirien fra fortid og nåtid yter fortolkningsmessig motstand. Likevel må også pluralistiske samfunn definere og formulere rammer og premisser for å avgjøre verdispørsmål, sette mål for folks dannelse og regulere religiøs praksis i det offentlige rom. Derfor blir det i dag avgjørende å finne adekvate måter å forstå religiøsitet på.

Forskningsprogrammet Religion i pluralistiske samfunn vil relatere seg til kunnskapsbehov som oppstår når relasjoner mellom religion og samfunn reforhandles i dagens vestlige verden. Fordi religion ikke bare kan forstås som et avgrensbar, tydelig fenomen, er det ikke bare religionenes tydelige stemmer som må utforskes. Viktige er også nye ritualer, handlinger, erfaringer, dannelsesprosesser, livstolkninger, tekster og tradisjoner. PluRel's to overordnede forskningstema vil derfor være: Hvordan skal denne situasjonen fortolkes? Og: Hva innebærer den etisk? Å forstå og fortolke religionens skiftende former og uttrykk, både historisk og aktuelt er det ene sentrale tema. Det andre er å drøfte det normative og det etisk forpliktende: I de omfattende sosiale og kulturelle endringsprosessene som finner sted, er det ikke opplagt hva det etisk forpliktende er.

PluRel's mål er å utvikle forskning som muliggjør en tverrfaglig samtale mellom det fortolkende og det etiske innenfor dette området. I en situasjon der prosesser i samfunn og kultur forsterker religion og religiøsitet som sammensatt og komplekst fenomen, er det viktig å utvikle en kompetanse som kan gripe det komplekse på en sakssvarende og fruktbar måte. Dette er vesentlig både i komparativt og i aktuelt samfunnsmessig perspektiv. For å etablere slik tverrfaglig basert kunnskap strukturerer PluRel sine forskningsaktiviteter i tre underområder med hver sine forskbare problemstillinger²: 1) Pluralistiske samfunn og religionsmøter, 2) Religiøsitet og kollektiv erindring og 3) Normativitet og sekularitet. Underområdene tematiserer tre ulike, men relaterte sider ved religionens kompleksitet. Det er klare grenseflater mellom de tre gruppene, og studier av forholdet mellom verdispørsmål og sosial/historisk fortolkning inngår i dem alle tre. Samlet sett vil nettopp dette forholdet mellom fortolkning og normativitet være det sentrale perspektivet i forskningsprogrammet PluRel.

¹ I vedlegg finnes fakultetsvise lister over forskere som har bekreftet sin deltakelse i PluRel. Listene er forelagt dekanene.

² I vedlegg finnes beskrivelser av hver av de tre gruppernes forskningstema og problemstillinger.

Grenseflater mot andre tverrfakultære områder og eksisterende institusjonelle satsninger

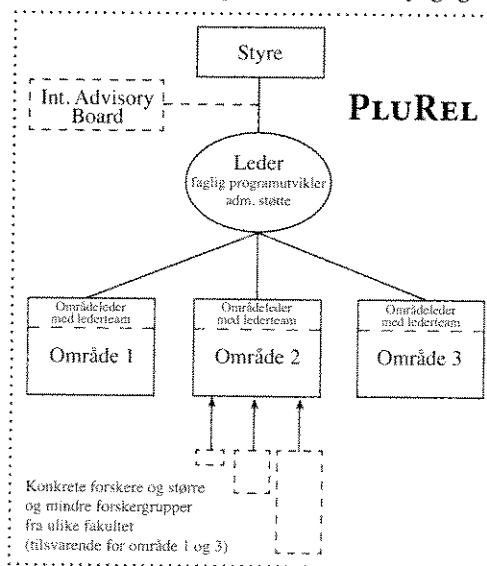
I forhold til det tverrfakultære forskningsprogrammet *Demokrati* vil spørsmål om etikk, menneskerettigheter og forholdet mellom medborgerskap, dannelse og religion være en interessant grenseflate. PluRel forskere vil bearbeide slike spørsmål med utgangspunkt i programmets sentrale perspektiv: fortolkning og normativitet knyttet til religiøsitet, og dette særlige forskningsperspektivet utgjør vår avgrensning mot *Demokrati*. Samtidig vil tilnærmingen til materialet ofte kunne være mer parallell. Dette er et godt grunnlag for faglige samhandling.

I forhold til *KULTRANS* vil studiet av kulturell endring slik den kommer til uttrykk i religioners historie, tekster og praksiser være en interessant grenseflate. I *KULTRANS* står endring som felles problematikk i et bredt kulturelt perspektiv. I PluRel anlegger vi et mer spesifikt perspektiv (den komplekse religiøsiteten) og med tydeligere vekt på utforskning av det normative. Det vil på ulike punkter være fruktbart å bringe disse to perspektivene i kontakt med hverandre.

Videre grenseflater vil PluRel ha mot *Culcom*, *Etikkprogrammet* og *STK*. De to første avsluttes i 2010/11 og vil deretter måtte vurderes i forhold til de nye tverrfakultære områdene. I forhold til dagens *Culcom* representerer PluRel en klar videreføring av *Culcoms* verdifokusering. Men PluRel anlegger et mer omfattende studium av den komplekse religionen, den historiske dimensjonen og betydningen av dannelsesstradisjoner. I forhold til *Etikkprogrammet* innebærer PluRel perspektiv en bredere forankring av det normative. I forhold til begge programmene ligger det til rette for faglig samhandling og utveksling. PluRel vil også ha interesse av et utvidet og konkret samarbeid med *STK*. Kjønnsperspektiver og teori vil spille en viktig rolle i en rekke av PluRel prosjekter og tilnærminger.

Organisering

PluRel styres av en *styringsgruppe* som består av representanter fra de deltagende fakultetene. Styringsgruppen vedtar strategi og overordnede planer for programmet, drøfter og gir retningslinjer for helheten i den faglige virksomheten. Det oppnevnes også et *International advisory board* (referansegruppe) med syv medlemmer som skal gi råd om programplan og faglig videreutvikling. Programmet har en *faglig leder* i halv stilling som oppnevnes av vertsfakultetet i samråd med styringsgruppen og som rapporterer til styringsgruppen. Faglig leder assisteres av en dedikert stillingsressurs som *faglig programutvikler* (i halv stilling). PluRel er organisert i tre temaområder som ledes av hver sin *områdeleder* sammen med et *lederteam* for hver gruppe. Faglig leder for programmet står i løpende kontakt med områdelederne. Den sentrale faglige ledelsens oppgave er å inspirere til og legge til rette for faglig samhandling gjennom tverrgående kontakt og forskning innen forskningsprogrammet og mot tilgrensende forskningsområder. Dette skjer ved infrastruktur for informasjonsflyt, felles konferanser, seminarer og publikasjoner, og ved å bidra til å utvikle forskningsprosjekter rundt PluRel's samlede forskningstematikk. Det teologiske fakultet er *vertsfakultet* for PluRel i universitetssstrukturen og bidrar med faglige og administrative ressurser (jf. budsjett).

PluRel's tre temaområder samler forskergrupper og forskningsprosjekter, koordinerer faglig arbeid og arrangerer felles aktiviteter. Alle prosjekter og aktiviteter i PluRel skal involvere deltakere fra minst to fakulteter. Målet er å styrke pågående forskning gjennom tverrfaglig integrasjon mellom ulike miljøer ved UiO. Viktige tiltak for å styrke denne integrasjonen er (a) opprettelse av en forskningsdatabase for PluRel-forskerne, og (b) utarbeidelse av biblioteksfaglige nettsider for tverrfaglig arbeid innen PluRel. En viktig synergieffekt ved PluRel synliggjøres gjennom opprettelsen av en forskerskole på området. Skolen blir et møtested for stipendiater og veiledere knyttet til ulike ph.d.-program, den utnytter ulike PluRel konferanser og aktiviteter og vil på denne måten gi økt kvalitet i forskerutdanningen. Slik bidrar den også til å styrke de lokale ph.d.-programmene. Skolen får en faglig leder. De enkelte forskningspro-

sjektene tilknyttet PluRel eies av enhetene, som tidligere. For prosjekter generert i rammen av PluRel skal det fremkomme at deler av prosjektet inngår i PluRel's forskningsaktivitet. Publiseringspoeng godskrives den enkelte forskers hjemminstitusjon, som i dag.

Forskningsaktiviteter for 2009 (og planer for de neste årene)

- Workshops for forskerne i hver av de tre emneområdene: februar/mars
- Felles oppstartkonferanse for hele PluRel ved UiO: mars/april
- Etablering av forskerskole ved UiO: mars
- Workshops for forskerne i hver av de tre emneområdene: august/september
- Konferanse: Kulturelt minne: teori, komparasjon, norsk kontekst: oktober
- Innlede samtale med *The Impact of Religion: Challenges for Society, Law and Democracy* (Uppsala): februar
- Ta initiativ til å føre samtaler innad på UiO med sikte på å styrke islamforskning i rammen av PluRel: høsten 2009 (følges opp i 2010 og videre)
- Oppnevning av PluRel's styre, *International advisory board*, engasjement av faglig programutvikler, områdeledere og lederteam for temaområder, tilordning av administrative ressurser: januar
- Ferdigstilling av nettside, e-postlister, blogg og blogg-rutiner, mal for nyhetsbrev og nyhetsbrev-rutiner, fellesrom for grupper og prosjekter: januar
- Videre samtale med deltakerfakultetene om administrative samhandlingsformer: februar – april
- Etablere biblioteksfaglig nettside for tverrfaglig forskning: innen sommeren 2009
- PLUREL *Bulletin* (til norsk offentlighet) I.1: februar; I.2: mai/juni; I.3: september; I.4: desember (gjentas årlig)
- PluRel tar sikte på å sende minst en søknad om nasjonal forskerskole til NFR og en søknad om støtte til forskerkurs fra NordForsk i løpet av 2009. I tillegg vil vi sende minst en stor søknad til NFR innen sommeren 2010 og minst en søknad til EUs FP7 i løpet av tre år.

Budsjett PluRel, i tusen kroner	2009	2010	2011	2012	2013
Faglig leder (PluRel*), 50%	400	400	400	400	400
Områdeledere (PluRel, HF, TF**)	225	225	225	225	225
Formidling (PluRel)	75	75	75	75	75
Forskerskole (PluRel)	75	75	75	75	75
Advisory Board og faglige aktiviteter (PluRel)	775	775	775	775	775
Programutvikler (TF, PluRel***), 50%	320	320	320	320	320
Administrativ støtte (TF)	300	300	300	300	300
WEB-ansvarlig (TF)	100	100	100	100	100
Stipendiater TF (4 stillinger)****	1005	1675	2345	2680	1675
Stipendiat UV (1 stilling)	670	670	670	670	
Stipendiat HF (1 stilling)	670	670	670	670	
Sum	4615	5285	5955	6290	3945

* Poster merket PluRel dekkes via kjernebevilgning fra UiO

** Deles slik: PluRel: 10 prosent; HF/IKOS: 10 prosent; TF: 10 prosent

*** Deles slik: TF 2/3 og PluRel 1/3

**** Stipendiatstillinger TF: 2 nye i 2009 (en med halvårseffekt), 1 ny i 2010 og 1 ny i 2011

Programplan 2008

MILJØENDRINGER OG BÆREKRAFTIG ENERGI

Faglig mål og innhold

Miljøendringer og bærekraftig energi er et tverrfakultært satsingsområde ved UiO som springer ut av tre fakulteter, SV, MN og JUS. Satsingen vil gjennom tverrdisiplinært samarbeid styrke Universitetet i Oslo sin rolle som en ledende akademisk bidragsyter i arbeidet med å løse viktige energi – og miljøutfordringer, globalt og nasjonalt. Dette krever en konsolidering og kompetansen som allerede finnes, med sikte på å styrke UiOs forskeres tverrdisiplinære forståelse og samarbeidsmuligheter.

Strategiplan for feltet er utarbeidet august 2008 og revidert i november¹. Rektor har gitt SV-fakultetet ansvar for å utarbeide programskissen. Skissen er utarbeidet på grunnlag av strategiplanen, og etter drøfting med prodekaner og innspill fra en faglig koordineringsgruppe. Den reflekterer også innspill fra UiOs fagkonferanse med samme tema 11. November.

Tematisk og miljømessig avgrensning

Miljøendring og bærekraftig energi er i utgangspunktet et bredt felt som omfatter klima og miljøspørsmål, bærekraftig energi og fornybar energi. Den tematiske avgrensningen skjer gjennom forankring i temaer der det både finnes god forskningskompetanse ved UiO, og der tverr- eller flerfakultært samarbeid synes fruktbart og gjennomførbart. Konferansen 11. November avdekket flere lovende temaer, som bl.a. tilpasning og forebygging av klimaendringer (*mitigation, adaptation*), CO₂ håndtering og CO₂ lagring (i juridisk, økonomisk og geologisk perspektiv), og klimapolitikk. Ytterligere presisering av tverrfaglig (så vel som flerfaglig) merverdi i disse og andre tema er en sentral del av arbeidet som videreføres i 2009. Vi viser for øvrig til strategiplanen der flere mulige fellesområder er identifisert.

En overordnet utfordring som dette tverrfakultære temaet reiser, er knyttet til samarbeid på tvers av humsam-matnat miljøene. I tillegg til konkret forskningssamarbeid, er flerfaglig kompetanseheving (*multidisciplinary literacy*) en viktig målsetting. Dette er et langsiktig mål, og innebærer utvikling av fellesaktiviteter (møteplasser) og flerfaglige undervisningstilbud på masternivå og PhD.

En rekke fagmiljø ved UiO har kompetanse og aktivitet innen feltet. Følgende institusjoner peker seg ut som særlig relevante bidragsytere: Ved SV-fakultetet er det solid kompetanse ved Samfunnsgeografi (SGEO/ISS), Institutt for Statsvitenskap (ISV), Senter for Teknologi, Innovasjon og Kultur (TIK) og ved Økonomisk Institutt (ØI). Ved Juiridisk fakultet er forskere med relaterte interesser allerede organisert innenfor 'Miljøressursgruppa'. Ved MN-fakultetet finnes relevante bidragsytere innen Institutt for Geofag, Kjemisk Institutt, Biologisk Instiutt, inkludert SMN (Senter for Materialvitenskap og Nanoteknologi) og CEES (Centre for Ecological and Evolutionary Synthesis). I tillegg er det naturlig å trekke på den kompetanse som finnes ved SUM (Senter for Utvikling og Miljø) og ved CIENS.

Faglig aktiviteter

Satsingen kan oppsummeres i fire konkrete mål:

1. Etablere faglige møteplasser på tvers av disiplinære og fakultære grenser.

¹ http://www.sv.uio.no/forskning/Miljo_HUMSAM/Miljo_energi_supplement_280808.pdf

2. Bidra til økt ekstern finansiering til fler- og tverrfaglige prosjekter innen temaet Miljøendring og bærekraftig energi ved UiO.
3. Styrke fler- og tverrfaglig undervisning på masternivå og PhD.
4. Synliggjøre og bidra til bedre utnyttelse av samarbeidsmuligheter mellom UiO og relevante miljøinstitutt i CIENS samarbeidet.

Disse målene er delvis gjensidig forsterkende (møteplasser er for eksempel en forutsetning for at nye samarbeidskonstellasjoner kan oppstå) og vil nås gjennom konkrete aktiviteter som:

(1) **Nettverksutbygging og informasjonsformidling.** En webside vil bli utviklet og fungere som en informasjonstavle om relevante norske, europeiske og internasjonale begivenheter (programmer, søknadsfrister, konferanser osv), og for øvrig ivareta sentrale behov for ekstern formidling.

(2) **Faglig møteplass.** En seminarserie vil bli organsert rundt innlegg fra nøkkelpersoner fra UiO og CIENS. Workshops (to i 2009) tar for seg sentrale temaer innen miljø og bærekraftig energi med sikte på å bidra til utvikling av nye prosjekter. Internasjonale konferanser avholdes (2010 og 2012) med målsetting om å styrke kompetansen på spissede tema, og gi relevante innspill så vel faglig som politisk. Aktivitetene danner utgangspunkt for vitenskapelig publisering og populær formidling. I tillegg vil etablering av feltet med en faglig leder motvirke fragmentering, og representere et ankerfeste i forhold til eksterne henvendelser på et felt der kunnskap er svært etterspurt.

(3) **Utvikling av nye forskningsprosjekter.** Faglig leder og koordineringsgruppen vil arbeide strategisk for å skaffe eksterne midler gjennom prosjektutvikling og søknadskrivning, blant annet gjennom å arrangere tematiske workshops der prosjektutvikling er en målsetting.

(4) **Forskerrekruttering.** Vi ber om at det lyses ut tre PhD stipend i 2009 med midler fra UiO sentralt (evt. kan en av disse erstattes av en post doc). For å sikre kandidater som er godt kvalifisert, anbefales det at de respektive fakultetene lyser ut disse som øremerkede stillinger, og at styringsgruppen er innstillingsråd. Kandidatene kan ha 25% arbeidsplikt, og benyttes i undervisning og forskningsadministrasjon. Ytterligere stipendiater vil genereres som følge av prosjektakkvisisjon.

(5) **Masterrekruttering.** Ved hjelp av masterstipend vil vi rekruttere studenter til å skrive masteroppgaver relatert til temaet miljøendring og bærekraftig energi.

(6) **Kursutvikling.** Nye Phd og masterkurs vil bli utviklet i samarbeid mellom flere involverte fagmiljø. Noen kurs eksisterer allerede (bl.a. Masterkurs 'The science and policy of climate change' i samarbeid mellom SUM og Cicero; SUM PhDkurs 'Climate change and societal transformation: reconceptualising the challenges', som vil bli avholdt januar 2009, med bidrag fra Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi).

Organisering.

Det øverste faglige og økonomiske ansvar for satsingen ligger hos en styringsgruppe som er sammensatt av forskningsdekanene på MN, SV og JUS. SV-fakultetet (ved dekanen) vil som vertsfakultet oppnevne styringsgruppen, utarbeide dens mandat i tråd med Universitetsstyrets vedtak og ha et overordnet ansvar for oppfølging vis-a-vis Universitetsstyret. Øvrige oppgaver legges til styringsgruppen.

Styringsgruppen ansetter en faglig leder i 50% stilling som får ansvar for drift, sammen med en administrator (25%) og en webansvarlig (20%). Administrative tjenester kjøpes av andre enheter slik det er formålstjenlig. Styringsgruppen vil i samarbeid med faglig leder utpeke en tverrfaglig og tverrfakultær faglig koordineringsgruppe som tar aktivt del i planlegging og gjennomføring av forskningsrelaterte aktiviteter og i forskningsstrategiske beslutninger og søknader om ekstern finansiering. Denne gruppen springer ut av og kan sees

som delvis forlengelse av koordineringsgruppen som har bidratt i utviklingen av satsingsområdet. Det forutsettes at denne gruppen har deltagere fra alle involverte fakultet, inkludert tverrfaglige enheter av høy relevans (CIENS, SUM). I tillegg vil det oppnevnes et Advisory Board av internasjonale forskere med sentrale posisjoner innenfor relevante nettverk, som også vil bli invitert til å bidra i workshops og/eller konferanser.

Flere forskere ventes å benytte deler av sin forskningstid til tverrfakultær forskning innenfor feltet, og tilknyttet satsingsområdet. Dette utgjør en betydelig ressurs, men vi har valgt å ikke legge det inn i budsjettet, ettersom omfanget ennå er usikkert.

Vårt budsjett omfatter bare midler fra UiO, men vi forventer en betydelig opptrapping som følge av ekstern finansiering.

Komparative fortrinn og grenseflater.

Kunnskap om miljøendringer og bærekraftig energi er meget etterspurt og har svært høy samfunnsmessig relevans. Universitetets komparative fortrinn er sterke fagmiljø med solid kompetanse på feltet, samt en unik bredde av tilnærminger, og et lovende randsonemiljø (CIENS). Dette muliggjør en fruktbar arena for samspill og nytenkning mellom juridiske, samfunnsvitenskapelige og naturvitenskapelige perspektiver. Denne brede basen gir et unikt fortrinn når det gjelder innhenting av ekstern finansiering, men også i forhold til å synliggjøre UiOs samfunnsbidrag som kunnskapsmessig bidragsyter på et særdeles komplekst felt.

De mest relevante grenseflater mot andre tverrfakultære satsinger er i forhold til Demokrati som idé og praksis (bl.a. gjennom temaet global miljøpolitikk) og KULTRANS (gjennom deltemaet Naturen og det naturlige). Dette gir muligheter for ytterligere styrking av faglig aktivitet gjennom minst to tematisk spissede fellesseminar /workshops med deltagere fra begge satsinger.

BUDSJETT MILJØENDRINGER OG BÆREKRAFTIG ENERGI						
Søkes UiO sentralt	2009	2010	2011	2012	2013	Sum
Faglig leder (frikjøp 50 %)	360 000	360 000	360 000	360 000	360 000	1 800 000
Sekretær (25%)	125 000	125 000	125 000	125 000	125 000	625 000
Webansvarlig (inntil 20 %)	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	500 000
Master stipend	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	200 000
Advisory board	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	500 000
Seminarserie	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000	750 000
2 workshops/admin kostnader	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000	750 000
Driftsmidler	475 000	475 000	475 000	475 000	475 000	2 375 000
Sum søknadsbeløp til UiO sentralt	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	7 500 000
Bidrag MN						Sum
Workshops med sikte på søknadsutvikling og annen faglig aktivitet	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	500 000
Bidrag SV						Sum
Workshops med sikte på søknadsutvikling og annen faglig aktivitet	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	500 000
Bidrag JUS						
Workshops med sikte på søknadsutvikling og annen faglig aktivitet	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	250 000
Bidrag SUM/Samarbeidsinstitusjoner						
Utvikling av nye masters og PhD kurs	80 000	80 000	80 000	80 000	80 000	400 000
3 PhD stipend øremerket fra UiO	670 000	1 340 000	1 340 000	1 340 000	670 000	5 360 000
SUM MILJØENDRINGER OG BÆREKRAFTIG ENERGI	2 500 000	3 170 000	3 170 000	3 170 000	2 500 000	14 510 000

Kulturelle transformasjoner i globaliseringens tidsalder

Kulturelle transformasjoner i globaliseringens tidsalder (KULTRANS) er et tverrfakultært forskningsområde som skal mobilisere til nyskapende forskning rundt kulturelle transformasjonsprosesser på ulike sosiale og institusjonelle områder, både lokalt og globalt. KULTRANS skal være nyskapende også når det gjelder nye formidlingsformer og samarbeid med relevante aktører og grupper i samfunnet utenfor universitetet. Etableringen av KULTRANS er et samarbeid mellom HF, SV og JUS, med deltagelse også fra andre fakulteter, institusjoner og sentra ved UiO. KULTRANS vil jobbe strategisk langs tre linjer:

- 1) kartlegge eksisterende forskning og knytte til seg enkeltforskere og forskningsmiljøer som holder høy internasjonal kvalitet
- 2) utforme spissede tverrfaglige forskningsprosjekter rundt temaer knyttet til kulturelle transformasjoner, som kan vinne gjennomslag både nasjonalt og internasjonalt
- 3) eksperimentere med formidlingsformer og samarbeide med samfunnsaktører med interesser innen feltet

Arbeidet med kartlegging og utarbeiding av en faglig og organisatorisk plattform har pågått siden i vår. Det er identifisert både temaer og personer som i framtiden vil utgjøre kjernen i KULTRANS. De faglige, organisatoriske og økonomiske rammene har blitt fastlagt i form av henholdsvis en bærende idé, en organisasjonsplan og et budsjett som her presenteres fortløpende. Se også hjemmesiden www.cultrans.uio.no.

PROGRAMMETS BÆRENDE IDE

Mens kultur lenge ble betraktet som et statisk system for produksjon av identitet og forskjell er det nå skjedd en dreining: I stadig større grad blir kultur betraktet som et åsted for endring, for mangfoldige og komplekse endringsprosesser, som utspiller seg innenfor forskjellige områder, på ulike steder og ofte med ulik hastighet. Kjennetegnende for slike prosesser er at de overskrider grensene for det som er kjent og felles, faggrensene, nasjonale grenser eller epokeskiller. Som svar på denne utfordringen skal KULTRANS drive forskning som er transdisiplinær, transnasjonal og transhistorisk.

TRANSformasjoner. Endring finner sted når mennesker, tekster, ting eller begreper krysser grenser. Nye møter og utvekslinger utspiller seg; nye forbindelser og konstellasjoner tar form. Språk endrer seg, tekster leses og brukes på andre måter, lover utformes og utfordres, institusjonelle formasjoner, praksiser og identiteter skifter, kjente objekter antar nye skikkelser. Endringsdynamikken krever i seg selv en tilpasset forskningsdynamikk som er fleksibel og multiperspektivisk, som setter fokus på det dynamiske samspillet mellom identitet og forskjell, kontinuitet og brudd, tradisjon og innovasjon. Mens endring synes å forutsette en enhetlig bevegelse, på samme måte som historie, fremskritt eller evolusjon, betegner transformasjoner mangfoldige, forskjellige og ofte kryssende prosesser som må studeres for seg selv og i sin egen rett. I neste omgang er det nødvendig å undersøke hvordan ulike transformasjoner, sosiale, politiske, språklige, vitenskapelige eller kulturelle, griper inn i hverandre. Gjennom fem utvalgte temaer vil KULTRANS identifisere og analysere slike prosesser, både med henblikk på deres egendynamikk, deres utvekslinger og deres effekter.

TRANSdisiplinær. KULTRANS driver forskning som går på tvers av disiplinære, faglige og fakultære skillelinjer. At denne forskningen er transdisiplinær, snarere enn interdisiplinær, innebærer at den aktive, bevisste og stadige kryssingen av disiplinære grenser i seg selv blir et

viktig tema. Hvilke teoretiske, metodiske og empiriske problemstillinger gjør seg gjeldende i det øyeblikk de innarbeidede grensene mellom fag og disipliner overskrides?

TRANSnasjonal. KULTRANS vil utforske hva som skjer når verden blir kommunikasjons- og handlingsrom, i konkurranse og utveksling med andre politiske, sosiale og geografiske enheter. Heller enn å fokusere på nasjonale sammenhenger og tradisjoner, driver KULTRANS forskning som har et eksplisitt komparativt og transnasjonalt siktemål. Hovedfokus vil være rettet mot kulturelle transformasjoner som utfordrer etablerte nasjonale identiteter, tradisjoner, lov- og moralsystemer.

TRANShistorisk. Et avgjørende bidrag fra KULTRANS som tverrfakultært forskningsfelt vil være å tilføre forskningen på globalisering og kulturell transformasjon en tydelig historisk og diakron dimensjon. Med globalisering forstår vi altså ikke en kommunikasjonsteknologisk eller økonomisk begivenhet fra de siste tiårene, men et ubegrenset antall skiftende aktiviteter og prosesser som har funnet sted gjennom flere århundrer, med forskjellige geografiske og institusjonelle utgangspunkt, men med verden som horisont, arena eller formål.

ORGANISERING OG DELTEMAER

KULTRANS				
Styringsgruppe: Forskningsdekanene v/JUS, HF og SV				
[Advisory board]				
Faglig leder: Helge Jordheim				
Faglig ledergruppe: lederne for deltema 1-5				
Deltema 1 Migrasjon, identitet og språk	Deltema 2 Konstituerende tekster	Deltema 3 Naturen og det naturlige	Deltema 4 Kulturproduksjon; form, kunnskap, praksis	Deltema 5 Transnasjonale prosesser, legitimitet og verdier
leder: Ingjerd Hoem (SV)	leder: Karen Gammelgaard (HF)	leder: Kristin Asdal (SV)	leder: Anne Eriksen (HF)	ledere: Katja Franko Aas, Cecilia Bailliet (JUS)
Tverrgående prosjekt				
Transnasjonale og transdisiplinære begreper v/Helge Jordheim				

Det øverste faglige og økonomiske ansvar ligger hos en styringsgruppe bestående av forskningsdekanene på HF, SV og JUS. Styringsgruppen ansetter en faglig leder som har ansvar for driften av KULTRANS, sammen med en administrator, som også er ansvarlig for å utvikle og drive en webside for hele området. Faglig leder jobber tett sammen med en tverrfaglig og tverrfakultær arbeidsgruppe bestående av lederne for deltemaene. Disse tar aktivt del i planlegging og gjennomføring av forskningsrelaterte aktiviteter og i forskningsstrategiske beslutninger. Det vil bli oppnevnt et Advisory Board av ledende internasjonale forskere med sentrale posisjoner innenfor relevante nettverk. Den øvrige organiseringen av KULTRANS er bygd opp rundt temaer og konkrete aktiviteter.

KULTRANS skal maksimalt ha fem deltemaer. I tillegg kommer et tverrgående tema som tjener både som felles faglig referanseramme og møteplass for alle deltagerne. Hvert deltema har deltagerer fra minst to av de tre fakultetene som står bak KULTRANS. Alle temaene skal være *aktivitetsdrevne*. Aktivitetene kan være av forskjellig karakter (konferanse, workshop, formidlingsarrangement, bygge nettverk, bok-prosjekt), men må alltid inkludere en plan både for internasjonal publisering og for formidling inn mot en norsk offentlighet.

KOMPARATIVE FORTRINN OG GRENSEFLATER

KULTRANS vil utnytte til fulle det faktum at UiO er et breddeuniversitet. Fokuset på "kulturelle transformasjoner" skal fungere som et *prisme* som samler forskjellige typer empiri så vel som forskjellige metodiske og teoretiske tilganger. Utgangspunktet er eksisterende sterke forskningsmiljøer. Målet er å finne fram til nye og kanskje uventede sammensetninger av temaer, perspektiver, miljøer eller forskere, som kan bruke KULTRANS til å prøve ut alternative muligheter, utforske dimensjoner som ellers hadde blitt liggende utenfor forskningshorisonten. For å lykkes i en slik ambisjon er KULTRANS' fremste komparative fortrinn nettopp bredden, som skiller det fra tverrfaglige satsinger med et mer avgrenset siktemål. Dette stiller store krav til organisering og faglig ledelse.

KULTRANS knytter an til forskningen som pågår innenfor rammen av CULCOM, men utvider den med et tydelig historisk perspektiv. Fokus flyttes fra Norge til "verden". Like fullt er mange av de grunnleggende forskningsinteressene knyttet til temaer som globalisering, integrasjon og multikulturalitet de samme, og det vil være nærliggende å søke samarbeid for eksempel innenfor forskerutdanning.

KULTRANS skiller seg blant annet fra Demokratiprogrammet og PLUREL gjennom å ikke ha en like klar tematisk ramme, men insistere på en tematisk bredde som holdes sammen av fokuset på "kulturelle transformasjoner". Av samme grunn finnes det imidlertid åpenbare samarbeidsmuligheter på deltemanivå, når det gjelder Bibelen som konstituerende tekst (jf. deltema 2), betydningen av transnasjonale prosesser for demokratiet (jf. deltema 5), eller transformasjoner av natur (jf. deltema 3). Dessuten foreslås et HUMSAM-samarbeide om en seminarserie om "Klassiske tekster" på tvers av faglige og institusjonelle grenser. I kraft av deltemaet "Naturen og det naturlige" har KULTRANS også en grenseflate til naturvitenskapene og ikke minst til medisin, som også gjenspeiles i utformingen av temaet.

AKTIVITETER OG DELTAKELSE

Deltagelsen i KULTRANS fordeler seg på et stort antall fagmiljøer. Her defineres kun noen tyngdepunkt: På HF er det foreløpig miljøer knyttet til særlig ILOS, IKOS og ILN, på SV miljøer på SAI og TIK, på JUS miljøer på Institutt for offentlig rett og Institutt for kriminologi og retts sosiologi og Senter for menneskerettigheter. Interessen blant sterke forskningsmiljøer har hittil vært stor, blant annet i forbindelse med en konferanse i august som tiltrakk seg mer enn 100 deltakere.

I perioden vår 2009 – vår 2010 planlegges det nå fire konferanser: I mars en internasjonal kickoff-konferanse om temaet "kulturelle transformasjoner". Medlemmer av Advisory Board inviteres til å holde key note-forelesningene. I løpet av høsten vil det avholdes ytterligere to konferanser om "Institusjonsbegrepet mellom HF, SV og JUS" (v/ Tore Slaatta) og om "Kosmopolitisme" (v/ Katja Franko Aas og Cecilia Bailliet).

En viktig felles arena for alle deltagere i KULTRANS vil være en løpende seminarrekke knyttet til "Transnasjonale og transdisiplinære begreper". Temaet for 2009 vil være "verden". Seminaret vil fungere som en forberedelse til en internasjonal konferanse mars 2010 om temaet "Verden – begrep, forestilling, virkelighet".

Våren 2009 utlyses 9 stipendiatstillinger, med ansettelse 1. september. Målet er å bygge opp et "kull" av stipendiater som kan være med på å utvikle KULTRANS. Rundt disse stipendiatene vil det arrangeres egne forskerkurs, der også andre interesserte stipendiater kan delta.

FINANSIERING OG BUDSJETT

KULTRANS vil arbeide målrettet med å skaffe ekstern finansiering. Flere mulige kilder er allerede identifisert og en person er ansatt i 20 prosent stilling for å drive større søknader frem i samarbeide med de faglige lederne.

BUDSJETT						
Søkes UiO sentralt						
	2009	2010	2011	2012	2013	Sum
Faglig leder ltr 66 (655 000 + 1,5 %)	664 825	664 825	664 825	664 825	664 825	3 324 125
Drift (inklusive Advisory Board)	790 000	790 000	790 000	790 000	790 000	3 950 000
Særlige formidlingstiltak	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	250 000
Sum søknadsbeløp til UiO sentralt	1 504 825	1 504 825	1 504 825	1 504 825	1 504 825	7 524 125
Bidrag HF						
						Sum
Administrator ltr 57 (555 000 + 1,5 %)	563 325	563 325	563 325	563 325	563 325	2 816 625
7 stipendiatstillinger fra 1.9.2009	1 563 333	4 690 000	4 690 000	3 126 667		14 070 000
Evt. 4 stipendiatstillinger fra 1.9.2012				2 680 000	2 680 000	5 360 000
Ledelse ltr 75 (777 000+1,5%) 20 % frikjøpx2	315 462	315 462	315 462	315 462	315 462	1 577 310
Egenfinansiering FVA 3 årsverk**	1 950 000	1 950 000	1 950 000	1 950 000	1 950 000	9 750 000
Sum bidrag HF	4 392 120	7 518 787	7 518 787	8 635 454	5 508 787	33 573 935
Bidrag SV						
						Sum
Ledelse ltr 75 (777 000+1,5%) 20% frikjøpx2	315 462	315 462	315 462	315 462	315 462	1 577 310
1 stipendiatstilling fra 1.9.2009	223 333	670 000	670 000	446 667		2 010 000
Egenfinansiering FVA 2 årsverk	1 300 000	1 300 000	1 300 000	1 300 000	1 300 000	6 500 000
Sum bidrag SV	1 838 795	2 285 462	2 285 462	2 062 129	1 615 462	10 087 310
Bidrag JUS						
						Sum
Ledelse ltr 75 (777 000+1,5%) 20% frikjøp	157 731	157 731	157 731	157 731	157 731	788 655
1 stipendiatstilling fra 1.9.2009	223 333	670 000	670 000	446 667		2 010 000
Egenfinansiering FVA 1 årsverk	650 000	650 000	650 000	650 000	650 000	3 250 000
Sum bidrag JUS	1 031 064	1 477 731	1 477 731	1 254 398	807 731	6 048 655
Bidrag UV						
						Sum
1 stipendiatstilling fra 1.9.2010		670 000	670 000	670 000		2 010 000

** Andel forskningstid er foreløpig stipulert ut i fra de forskere som på nåværende tidspunkt er involvert i deltemaene. Seks årsverk totalt fordelt på ca. 50 forskere over fem år er litt over et årsverk per år.

Demokratiprogrammet

Demokrati som idé og praksis

14. nov. 2008

Demokrati som idé og praksis (demokratiprogrammet) er et tverrfakultært forskningsinitiativ som har som mål å styrke demokratiforskningen ved UiO. Forpliktende samarbeid skal bidra til å utløse synergieffekter, styrke publiseringen på høyt internasjonalt nivå og bidra til økt ekstern finansiering av demokratiforskning. I tillegg er synliggjøring og formidling av forskningen vesentlige oppgaver.

Rektor har gitt dekanen ved SV i oppdrag å utarbeide programplan for demokratiprogrammet. Planen er utarbeidet på grunnlag av en mer detaljert prosjektbeskrivelse, videre diskusjoner i arbeidsgruppa som utarbeidet beskrivelsen og synspunkter som kom frem på en konferanse med interesserte UiO-forskere på området den 14. oktober 2008.

Forskningsmiljøer

Demokratiprogrammet har i den første fasen involvert seks forskningsmiljøer ved tre fakulteter. Det dreier seg om to miljøer ved SV-fakultetet (Institutt for statsvitenskap og ARENA), tre ved JUS (to forskningsgrupper ved Institutt for offentlig rett og Norsk senter for menneskerettigheter) og historikermiljøet (IAKH) ved HF. Senere har forskere ved Institutt for medier og kommunikasjon (ved HF) og Senter for tverrfaglig kjønnsforskning (under Universitetsstyret), samt enkeltforskere ved andre enheter, uttrykt klar interesse for å delta i demokratiprogrammet.¹ Også ved UV finnes grupper med klar relevans for temaet.

UiOs komparative fortrinn ligger i så vel den store *bredden* (flere sterke fagmiljøer) som *dybden* (spisskompetanse og publisering) disse miljøene representerer. Dette gir store muligheter til å utvikle forskning på tvers av disipliner og fakulteter som kan gi vesentlige bidrag til den internasjonale fagdebatten. Demokratiforskning foregår både i Norge og internasjonalt for en stor del på adskilte arenaer for samfunnsforskere, jurister, historikere, filosofer og andre, og det kan ligge betydelige gevinster i å bringe disse miljøene sammen.

Tematiske avgrensninger

Programmet opererer som utgangspunkt på et meget bredt forskningsfelt. Søkelyset rettes mot demokratiets former, prosesser, virkemåte, normative grunnlag, forutsetninger og konsekvenser. Faglig avgrensninger er imidlertid helt nødvendig, og i denne forbindelse legges det særlig vekt på de *komparative fortrinn* som involverte forskningsmiljøer besitter, foruten at det skal dreie seg om forskningstemaer med en tverrfakultær og flerdisiplinær innfallsvinkel. Tematisk spisses satsingen mot de deler av forskningsfronten der UiOs forskere kan gi størst bidrag, samtidig som det må være en viss fleksibilitet til stede over tid.

Så langt har fire (delvis overlappende) temaer utkrystallisert seg. Hovedtyngden av den faglige aktiviteten de første årene vil falle inn under disse temaene. For det første vil ufordringer knyttet til *flernivådemokrati* stå sentralt. Her er det snakk om å studere virkemåten og det normative grunnlaget til demokratiformer som omfatter flere styringsnivåer, og konsekvenser de har i ulike

¹ Dette fremkom under den forskningskonferansen (idédugnaden) som ble arrangert 14. oktober 2008 som ledd i arbeidet med tematiske avgrensninger innenfor programmet. Konferansen samlet 54 UiO-forskere fra i alt 9 enheter ved fire fakulteter.

sammenhenger. Empirisk vil dette dreie seg om dels europeisk flernivåproblematikk og problemstillinger som globaliseringsprosesser reiser, dels forholdet mellom lokale nivåer og folkestyre på nasjonalt plan.

For det andre vil forutsetninger for demokrati (og demokratisering), spesielt knyttet til betydningen av *kulturelle forutsetninger*, være et viktig forskningstema. Det å bringe sammen historiske, juridiske og samfunnsvitenskapelige perspektiver på dette området kan bringe den internasjonale fagdebatten om demokrati og kultur videre. Empirisk vil analyser av norsk og nordisk historie bli viktig, så vel som komparative analyser av både etablerte demokratier og land som står oppe i arbeidet med å komme fri fra en autoritær fortid.

For det tredje utgjør forskjellige sider ved *konstitusjonelt styre* en viktig tverrfakultær tematikk (med klare forbindelseslinjer til de foregående temaer). Demokratiske systemer kan ikke bygges og vedlikeholdes uten konstitusjonelle spilleregler og grenser for makt, blant annet et vern i form av menneskerettigheter. Men de kan heller ikke forstås uavhengig av historisk og kulturell kontekst. På dette området vil normative analyser få en viktig plass, samtidig som Norge og andre nordiske land gir rikt empirisk tilfang. Prioriteringen av dette temaet bør også ses på bakgrunn av det forestående grunnlovsjubileet i 2014.

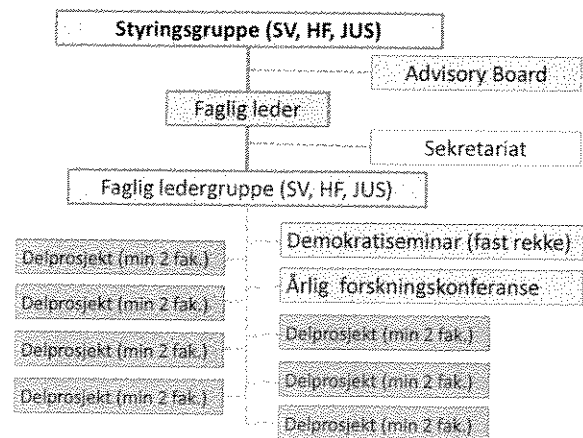
For det fjerde settes søkelyset på *den demokratiske deltakelsen*, herunder borgerrollen, velgere, offentlig opinion, medienes rolle, partier og valgkamp. Her vil også forholdet mellom demokrati og ulike former for ny teknologi komme inn. Et viktig spørsmål er om demokratiet forstått som deltakelse er i ferd med å svekkes, til tross for at demokratiske ordninger i mange sammenhenger er i vekst. Innenfor temaet demokratisk deltakelse bør en også tenke i forhold til 100-årsmarkeringen for kvinnelig stemmerett i Norge (2013).

Organisering

Demokratiprogrammet har SV-fakultetet som vertsfakultet. Programmet organiseres med en styringsgruppe oppnevnt av vertsfakultetet (ved dekanen) som består av representanter foreslått av fakultetsledelsen ved de fakulteter som bidrar til satsingen (så langt SV, HF og JUS). Styringsgruppens mandat utformes av vertsfakultetet på grunnlag av de retningslinjer som gis av Universitetsstyret og Rektor. Medlemmene av styringsgruppen må stå i nær kontakt med fakultetsledelsen. Styringsgruppen har det overordnede ansvaret for virksomheten, og vedtar budsjett og årsplan. En faglig leder skal stå for den daglige ledelsen i samarbeid med en ledergruppe med medlemmer fra de deltagende fakultetene. I utgangspunktet synes det rimelig at ledergruppen består av 4-6 personer og faglig leder. Antallet bør ses i forhold til den prosjektporteføljen som etter hvert utvikles, og bør altså kunne endres over tid. Ledergruppen må ha god forankring i fagmiljøene. Faglig leder og ledergruppe rapporterer til styringsgruppen. Det utformes et reglement som tydeliggjør ansvarsforholdene. Faglig leder frikjøpes og må kunne vie hele forskningstiden sin til programaktiviteter, mens de som inngår i ledergruppen frikjøpes 10-20 prosent.

Administrative tjenester kjøper programmet der det er mest hensiktsmessig. Når det gjelder eksterne prosjekter vil instituttmiljøene eller de enkelte enhetene stå som prosjekteiere. For eksterne prosjekter som genereres via demokratiprogrammet skal det inngå i prosjektbeskrivelsen at deler eller hele virksomheten integreres i programmet.

Demokratiprogrammet skal ikke bli et senter. Det skal bidra til å knytte eksisterende fagmiljøer tettere sammen, og etablere et vidt spekter av prosjektaktiviteter som er egnet til å styrke demokratiforskningen ved UiO. Programmet skal ikke ha arbeidsgiveransvar for noen av de som deltar i nettverket.

Organisasjonskart for demokratiprogrammet er vist i figuren. Alle delprosjekter skal ha deltakelse fra minst to fakulteter, og i avsnittet om faglige aktiviteter er det beskrevet hva slags aktiviteter det fortrinnsvis er tale om. I figuren er delprosjektene ikke gruppert nærmere, selv om de i praksis vil bli inndelt etter hovedtemaene på programmet. Denne modellen er valgt for på best mulig måte å ivareta intensjonen om samarbeid på tvers av fakulteter og disipliner. Dette tilsier også at delprosjektene kan inngå i ulike prosjektgrupperinger over tid, og at en ikke låser prosjektene til én undergruppe.

Faglige aktiviteter

Programorganiseringen er gjennomgående basert på en matriseform; det gjelder alle nivåer fra styringsgruppen til de enkelte prosjekter og tiltak. For flere av tiltakene bør alle tre fakultetene være inne, selv om hovedregelen for delprosjekter er deltakelse fra minst to fakulteter. De faglige aktivitetene på programmet skal bygge opp under de grunnleggende mål som er formulert: Legge til rette for forskning og publisering på høyt internasjonalt nivå gjennom å etablere samarbeid og fellesarenaer for demokratiforskere med ulik institusjonell tilhørighet ved UiO. Aktiviteter siktet inn mot publisering av høy kvalitet gis klar prioritet. Aktiviteter som støtter opp under arbeid med å generere eksterne midler til demokratiforskning anses også som svært viktige.

Programaktivitetene kan – i tråd med målene – grupperes i tre. For det første etableres noen *fellesarenaer*. Det dreier seg om et tverrfakultært demokratiseminar som skal gå regelmessig. Det tas videre sikte på å gjennomføre en større, internasjonal konferanse H-09, og årlige forskningskonferanser av forskjellig format etter dette. Et forskerkurs som kan gå regelmessig bør vurderes. Programmet vil også utvikle nettsider som i noen grad også kan ivareta nettverks- og møteplassfunksjoner. Programmet tar sikte på å få til en egen bokserie på et anerkjent forlag.

For det andre etableres noen *støttefunksjoner* av administrativ og annen art. Det vil her gis bistand til utforming av søknader om eksterne midler, men også former for støtte som er spesielt siktet inn mot å ferdigstille manuskripter for publisering i anerkjente, vitenskapelige kanaler. Det gjelder alt fra språkvask til utvikling av nettbasert hjelpeverktøy av særlig nytte for samarbeidsprosjekter med flere forfattere.

For det tredje kan det etableres *enkeltprosjekter* der det forutsettes deltakelse fra minst to fakulteter på hvert av dem. Det betyr at det gis støtte til datainnsamling på prosjekter, workshops med fremleggelse av forskningsresultater, konferanser og konferansedeltakelse etc. med *klart publiseringsformål* for øye. Så lenge driftsmidlene er begrenset vil imidlertid prioritet bli gitt til de to første typene aktiviteter.

Rammebetingelser

For å kunne lykkes må demokratiprogrammet kunne bygge opp en hensiktsmessig *infrastruktur* i form av fellesarenaer (nettverksaktivitet, seminarer, konferanser) og ha tilstrekkelig administrativ og annen støtte (til søknader om ekstern finansiering, ferdigstillelse av publikasjoner, mv), samt *disponere midler for direkte støtte til publiseringsrettede prosjekter* av ulik type, omfang og varighet.

Forslag til budsjett er basert på bidrag fra UiO sentralt og de tre fakultetene som er involvert. Driftsmidler i den størrelsesorden som vises, er en forutsetning for å få et tilstrekkelig omfang på fellesaktiviteter, publiseringsrettede tiltak og andre virkemidler som er beskrevet ovenfor.

BUDSJETT DEMOKRATIPROGRAMMET						
Søkes UiO sentralt						
	2009	2010	2011	2012	2013	Sum
Faglig leder (frikjøp 50 %)	400 000	400 000	400 000	400 000	400 000	2 000 000
Sekretær (halv stilling)	220 000	220 000	220 000	220 000	220 000	1 100 000
Webansvarlig (inntil 20 %)	130 000	100 000	100 000	100 000	100 000	530 000
Advisory board	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000	750 000
Internasjonal konferanse	250 000	180 000	180 000	180 000	250 000	1 040 000
Driftsmidler	350 000	450 000	450 000	450 000	380 000	2 080 000
Sum søknadsbeløp til UiO sentralt	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	7 500 000
Bidrag SV						Sum
Ledelse (20% frikjøp)	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000	750 000
1 stipendiat fra 1.0.2009 (utlyses SV) ²	223 333	670 000	670 000	446 667		2 010 000
Driftsmidler	250 000	250 000	250 000	250 000	250 000	1 250 000
Sum bidrag SV	623 333	1 070 000	1 070 000	846 667	400 000	4 010 000
Bidrag HF						Sum
Ledelse (2 X 20 % frikjøp)	300 000	300 000	300 000	300 000	300 000	1 500 000
1 stipendiat fra 1.9.2009 (utlyses HF)	223 333	670 000	670 000	446 667		2 010 000
Sum bidrag HF	523 333	970 000	970 000	746 667	300 000	3 510 000
Bidrag JUS						
Ledelse (frikjøp til sammen 30%)	225 000	225 000	225 000	225 000	225 000	1 125 000
1 stipendiat fra 1.9.2009 (utlyses JUS)	223333	670000	670000	446667		2 010 000
Sum bidrag JUS	448 333	895 000	895 000	671 667	225 000	3 135 000
Demokratiprogrammet samlet	3 094 999	4 435 000	4 435 000	3 765 001	2 425 000	18 155 000

² Når det gjelder stipendiatstillinger er det satt opp 1 fra hver av de deltakende fakulteter. Utlysning av disse vil skje fra fakultetene selv med sikte på rekruttering til satsingen. Her regner vi for det første med at det vil genereres flere stipendiat- og postdok-stillinger ved hjelp av eksterne prosjektmidler utover i perioden. For det andre antar vi at også fakultetene vil følge opp sitt engasjement her i den grad det er naturlig innenfor rammen av satsingstemaet.

Molecular Life Science ved UiO - MLS@UiO

Et tverrfakultært område som involverer MN, MED og OD fakultetene

1 Faglige mål og innhold

1.1 Kunnskapsbehov og forskningstema som områdets forskningsaktiviteter skal konsentreres om

Molecular life science (se tekstboks) er et område som faglig har utviklet seg på tvers av eksisterende disiplin-inndeling ved UiO. Det er derfor et fagområde ingen enheter eier, men som mange enheter er aktive innenfor. Det er en av UiOs sterke profiler – jfr. fire SFFer innen fagområdet. Dette skaper behov for koordinerende grep på tvers. Derfor foreslås at Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (MN), Det medisinske fakultet (MED) og Det odontologiske fakultet (OD) sammen skaper et tverrfakultært strategisk koordinerende styringsorgan, MLS@UiO. Dette for å sikre optimal utnyttelse av kompetanse, god ressursbruk, felles fasiliteter, strategiske utstyrsinvesteringer, og tverrfakultær undervisning. Viktig er å gjøre strategiske grep for å stimulere fremvoksende nye teknologier og spesialområder. Førrende må være å fremme kvalitet og fornyelse innen forskning. Målet er å bidra til å styrke UiOs posisjon som internasjonalt forskningsuniversitet innen fagområdet. For mer utfyllende beskrivelser henvises til

- Forslagsdokumentet til MLS-området
- Elementer fra EMBIOs mandat
- Elementer fra EMBIOs handlingsplan

Molecular Life Science er forskning på biologiske prosesser og fenomener der analyse av underliggende biomolekyler utgjør et sentralt element.

1.2 Avgrensing/grenseflater mot andre tverrfakultære områder & eksisterende institusjonelle satsinger

1.2.1 Avgrensing og samordning mot EMBIO.

Forslaget om et prioritert tverrfakultært område kalt "Molecular Life Science" (MLS) innebærer at det skal etableres et nytt styringsorgan med tilhørende budsjettering for denne allerede pågående tverrfakultære virksomheten. Dette skal skje lenge før den vedtatte funksjonstid for EMBIO-satsingen (*Styringsgruppe for molecular life science ved UiO*) er omme. En samordning er her nødvendig. To parallelle organer med nesten like mandat er ikke ønskelig. Etter vår mening bør man se på organiseringen av MLS@UiO som en videreutvikling av EMBIO med nødvendige endringer i styringsform og mandat. På den måten kan man dra lærdom fra de sider ved EMBIO som har vært vellykket, og forbedre elementer som kan organiseres bedre.

EMBIO delfinansierer i dag vesentlig virksomhet innenfor fagområdet (Bioteknologisenteret, FUGE plattformer, stipendiater og postdoktorer), samtidig som EMBIO fungerer som formelt overordnet organ for to fakultetsuavhengige sentre (BiO og NCMM). EMBIO har en arbeidende styreleder (60% stilling) og en administrativ koordinator. En eventuell rask avvikling av EMBIO og oppstart av et nytt organ, MLS@UiO, må skje slik at den faglige virksomheten ikke blir lidende. En viss overgangsperiode vil kunne være nødvendig. Anbefalingen er at MLS@UiO ved oppstart overtar alle EMBIOs funksjoner. Deretter kan MLS@UiO videreutvikle sin profil i den retning et nytt styre og et Science advisory board anbefaler. En helt avgjørende forutsetning er at MLS@UiO da overtar EMBIOs bevilgning og budsjett ubeskåret, samtidig som det gis såkornsmidler også til dette nye området som muliggjør videreutvikling.

1.2.2 Avgrensing mot andre tverrfakultære områder.

Studier av det molekylære grunnlag for livsprosesser kan påvirke måten vi tenker på om viktige sider av natur og samfunn. Mulighetene er mange og lovende – innen medisin, landbruk, oppdrett, miljø og matsikkerhet. De etiske implikasjoner har lenge vært i fokus. Her er det rikelig med temaer for samtaler med både CULCOM, Religion, Miljø&Energi.

1.3 Konkrete faglige aktiviteter i 2009

- Utarbeide et veikart for den molekylære life science forskningen ved UiO for de kommende fem år.
- Gjennomføre studiereiser til gode og sammenlignbare utenlandske universiteter for å innhente gode innspill til veikartet.
- Etablere et Science Advisory Board og holde en sitevisit med disse – i sluttfasen av veikartskrivningen.
- Utrede rolle og administrativ organisering av Bioteknologisenteret (BiO) og Norsk senter for molekylærmedisin (NCMM) innenfor ny organisasjon.
- Videreføre og videreutvikle pågående aktivitet knyttet til tverrfakultær forskning, felles fasiliteter, og undervisning, parallelt med at EMBIO nedlegges og MLS@UiO igangsettes.

2 Organisering

2.1 Forankring i deltakende fakulteter

2.1.1 *Styring, ledelse, rapporteringslinjer*

Det foreslås etablert et områdestyre for "molecular life science" bestående av en leder, tre forskningsdekaner (fra hhv MN, MED og OD) og fem fagpersoner med stor legitimitet i de relevante fagmiljøene fra hhv MN (2x), MED (2x) og OD (1x). Forskningsdekanene sitter *ex officio*. De fem fagpersonene oppnevnes av sine respektive fakultet. Det sittende styret for EMBIO avvikles samtidig med at det nye etableres. Dette forslaget gir betydelig sterkere forankring i deltakende fakultet enn dagens EMBIO-modell, samtidig som den beholder en tung faglig representasjon i tråd med dagens EMBIO. Et slikt styre vil kombinere tung administrativ legitimitet med sterk faglig legitimitet.

Det anbefales at dette styret - i kraft av det volum og den tverrfaglige og tverrfakultære virksomhet som preger feltet - ikke organiseres under et fakultet, men plasseres i linjen direkte under rektor/universitetsstyre. Det anses ikke som aktuelt å legge en så stor satsing inn under et fakultet. EMBIOs fakultetstilknytning ble nylig utredet av en komité ledet av Arild Underdal. Den fant tungtveiende grunner for å ikke å legge satsingen direkte under et av fakultetene. De samme argumentene legges til grunn for å beholde MLS@UiO i tilsvarende uavhengige posisjon. Det henvises til Underdal-rapporten for utfyllende argumentasjon. MLS@UiO rapporterer derfor formelt til rektor, samtidig som det er god informasjonsflyt til de involverte tre fakulteter via representasjonen av forskningsdekaner.

Det etableres et Science advisory board (SAB) satt sammen av internasjonale fagekspertter med kjennskap til nordiske forhold og med forskningsstrategisk kompetanse.

2.1.2 *Faglig leder, administrative ressurser*

Her foreslås å bygge på EMBIOs godt fungerende modell. Leder oppnevnes av rektor etter konsultasjon med de involverte fakulteter. Leder fungerer som arbeidende styreleder. En administrativ koordinator tilknyttes områdestyret og styreleder. Øvrige administrative tjenester kjøpes av Bioteknologisenteret eller annen egnet enhet.

2.1.3 *Deltakende fakulteters ansvar/medvirkning versus vertsfakultet*

Modellen som foreslås opererer ikke med skillet vertsfakultet / medvirkende fakultet.

2.2 Kort om oppgaver og samhandlingsformer

Det er fem sentrale oppgaver for et styre for MLS-området. Plassen tillater ikke utfyllende omtale, kun en kort beskrivelse som følger.

2.2.1 *Koordinering mellom fakultetene innen MLS-området*

MLS@UiO skiller seg fra flere av de andre tverrfakultære områdene ved at det ikke er ny virksomhet som skal igangsettes, men videreføring av en omfattende pågående aktivitet. Landskapet preges av stort volum og høy kvalitet på forskningen, samt at virksomheten foregår flere steder ved tre fakulteter og sentere. Her er behovet stort for koordinering innen forskning, undervisning og etablering/bruk av felles kjernefasiliteter. Det er ønskelig at MLS@UiO skal fungere som et aktivt samarbeidsorgan hvor fakultetsledelsen ved MN, MED og OD både spiller inn og henter ut strategiske vurderinger – av verdi også for fakultetenes eget arbeid innen området. MLS@UiO vil kunne bli et viktig instrument for et konstruktivt samspill innen et fagområde hvor alle tre fakulteter har interesser og muligheter.

2.2.2 *Forskningsstrategi*

MLS@UiO skal sikre best mulige rammebetingelser for god tverrfakultær forskning, optimal ressursbruk og god forskerrekuttering. Noen stikkord for hva oppgavene innen forskningsstrategi er

- Fornyelse - være pådriver for å fremme nye sentrale forskningstemaer og teknologier.
- Holde i hevd prosedyrer som sikrer at kvalitet alltid ivaretas og gis forrang.
- Disponere såkornsmidler i form av stipendiater og postdocs til å fremme strategiske valg.
- Såkornsmidler i form av støtte til kongresser og møter, gjesteforskere, kurs etc.

Samspillet med fakultetene må her være at MLS@UiO kan fungere katalytisk, fremme nye initiativ som – dersom de viser seg levedyktige – senere kan videreføres innenfor fakultetenes egne rammer.

2.2.3 Utstyr og kjernefasiliteter

"Life science" er blitt et område med økende behov for avansert og kostbart utstyr. I AVIT- utvalget er dette det området som de siste år har fått størst andel av midlene til utstyr. Det er derfor særlig viktig med samordning og prioritering som alle tre fakulteter står bak og har nytte av. Når forskningsdekanene sitter både i et MLS@UiO og AVIT-utvalget vil det ligge til rette for bedre samordning av forskningsstrategi og utstyrstrategi innen fagområdet.

2.2.4 Utdanning

Ved MN utdannes det i dag svært mange kandidater som senere får arbeid i medisinske miljøer som ingeniører, stipendiater, professorer etc. Det er derfor behov for å forme en tverrfakultær utdanning under MN med lærekrefter fra de andre fakultetene og en fagportefølje som kombinerer kompetanse innen MN-fag med innsikt i medisinske områder. Om mulig, kunne deler av en slik kurspakke også velges inn i profesjonsutdanningen ved MED og OD for å styrke deres basiskompetanse i MN fag. MED og OD har allerede 3 felles semester i sin profesjonsutdanning. Her ligger det til rette for et konstruktivt samspill mellom fakultetene på utdanningssiden.

2.2.5 Overordnet nivå for BiO og NCMM

Per i dag er det to sentre som ligger direkte i linjen under EMBIO, nemlig BiO og NCMM. MLS@UiO må utrede den organisatoriske plasseringen av disse etter at EMBIO opphører i sin nåværende form. Selv om sentrene senere skulle bli lagt under et fakultet, må de i utgangspunktet beholdes i en fakultetsuavhengig posisjon og da i linjen under MLS@UiO. Det medfører da at områdestyret iallfall i startfasen får funksjoner som et overordnet nivå for disse sentrene, med alt det innebærer.

2.3 Deltakende fagmiljøer

Dette er det redegjort for i Forslagsdokumentet til MLS-området. Nedslagsfeltet er stort: UiO er i dag vert for fire SFFer som er direkte MLS-relevante (CMBN, CIR, CBB og CEES) og deltar tungt i to SFier (Cancer Stem Cells (SENIT) og Statistics for Innovation (SFI²)). Ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (MN) har instituttene for Kjemi, Farmasi, Molekylær Biovitenskap, Fysikk og Biologi forskningsaktiviteter relatert til MLS. Flere MN-forskere deltar i relevante tverrfakultære SFF/SFier eller i fakultetets utpekte strategiske satsingsområder innenfor life science. Matematikk og Informatikk vil være relevante pga den økende betydningen de matematiske fagene har i dagens MLS-forskning (bioinformatikk, systembiologi). Det medisinske fakultet (MED) er en tung aktør innenfor Molecular Life Science. Ved MED hører det meste av forskningen ved Institutt for Medisinske Basalfag, IMB, inn under MLS. Mange forskere er involvert i SFF/SFier eller som SFF-finalister. Fakultetsdivisjonene har også stor og relevant forskningsvirksomhet. Ved Det odontologiske fakultet (OD) har begge de to instituttene, Institutt for Oral Biologi og Institutt for Klinisk Odontologi relevant virksomhet. Forskerne her har utstrakt tverrfakultært samarbeid. UiO har i dag to fakultetsuavhengige MLS-sentre i linjen under EMBIO (Bioteknologisenteret og Norsk senter for molekylærmedisin). Også Naturhistorisk museum (NHM) har forskningsvirksomhet som faller inn under MLS-definisjonen.

3 Budsjett og finansiering

MLS-området har en betydelig størrelse ved UiO og graden av pågående tverrfakultær virksomhet er omfattende (jfr. flere SFFer, SFier og PET-satsing). Den utenlandske komiteen som nylig vurderte EMBIO, ga klart uttrykk for at denne type tverrfakultær satsing burde hatt vesentlig høyere budsjett. De midler MLS@UiO kan disponere vil bare være noen få prosent av hva UiO totalt benytter innen området. Samlet står MLS-feltet overfor store fremtidige utfordringer ved at f.eks. FUGE-plattformene skal innløses i nær fremtid. Viktige nye fagfelt i grensesjiktet mellom de tre fakultetene må etableres og utvikles for å sikre at MLS-miljøene ved UiO fortsatt kan følge med internasjonalt (jfr. MLS-dokumentet). Vi står foran en tung utbygging i Gaustadbekkdalen hvor det blir behov for et betydelig strategisk arbeid i tillegg til det bygningsmessige. Også her vil MLS@UiO kunne bli et viktig instrument. Bare ved å slå sammen EMBIOs midler med en ny kjernefinansiering for MLS@UiO, vil man ved oppstart få et instrument av rimelig styrke som står i samsvar med feltets volum og kvalitet. Men for at områdetets fulle tverrfakultære potensiale skal utvikles, trenges det fremover vekst i midler utover dette. **Dette området er så tungt og profilert ved UiO at det er viktig at det også gis en høy profil og en tydelig prioritering fra UiOs ledelse.**

I forhold til malens tabell, har vi satt inn nummererte fotnoter som er forklart nedenfor.

Kilde	Formål	Kr pr år 2009-2013
Kjernefinansiering fra Universitetsstyret	Faglig leder Såkorntidler Se (1) nedenfor	Volum vil bli formidlet fra universitetsledelsen. Se (2) nedenfor.
Egenfinansiering, deltakende fakulteter og EMBIO	Faste stillinger Egne stipendiater, Postdocs, Frie midler Se (3) nedenfor	Fra EMBIO, se (4) nedenfor. Fra MN, se (5) nedenfor. Fra MED, se (6) nedenfor. Fra OD, se (7) nedenfor.
Ekstern finansiering ** (relevante kilder)		** for de områder dette er relevant Se (8) nedenfor.

(1) Kjernefinansiering vil dekke kostnader til faglig leder og administrativ koordinator. Midler herfra vil også øremerkes utredningsarbeidet som er planlagt (veikart, studiereiser m.v.).

(2) Vi ber om en påplussning på minimum 2 mill pr år som kjernefinansiering fra universitetsstyret.

(3) Forskerstillinger til MLS-området vil komme fra alle deltagende parter. Se punkt 4-7 nedenfor. Fakultetenes egenfinansiering på området er betydelig. Med ny kjernefinansiering og EMBIOs midler overført til MLS@UiO, får man en strategisk pott til tverrfakultære tiltak som vil gi områdestyret nødvendig handlekraft ved oppstart.

(4) EMBIOs midler må overføres til det nye MLS-organet. Uten disse blir MLS@UiO vesentlig svekket fra start. Fakultetene har en grunnleggende forståelse av at midlene til EMBIO utgjør en fraksjon av fakultetenes midler som disponeres i fellesskap. EMBIOs midler er riktignok tatt ut av budsjettet før tildelingen til fakultetene, men virksomheten som finansieres foregår for en stor del ved grunnenhetene. Også der hvor virksomheten foregår ved fakultetsuavhengige sentre, er virksomheten av en slik natur at den like gjerne kunne vært fakultetstilknyttet. Betraktet fra en noe overordnet synsvinkel er derfor de midler EMBIO disponerer i dag en del av det som samlet går til MedNat fakultetene. Om disse midlene i fortsettelsen disponeres av MLS@UiO, blir dette å betrakte som en felles strategisk pott og fortsatt en andel av MedNat-fakultetenes midler. Konkret betyr dette at for å kunne ivareta de funksjoner som man mener er nødvendig, bør det nye organet fortsatt få disponere de 22 stipendiatstillinger ("såkorntidler") og 3 postdoktorstillinger som nå disponeres av EMBIO, foruten EMBIOs årlige basisbevilgning på 11,5 mill. Dette er en helt avgjørende premisse for at MLS-styret skal kunne oppnå resultater. For å kunne sikre og videreutvikle UiOs MLS-aktivitet er det i realiteten behov for å øke finansieringen ut over de midler som EMBIOs i dag disponerer.

(5) Life Science er det største tematiske området ved MN illustrert med deltagelse i SFFer, opprettelse av flere utviklingsmiljøer og gjennom andre strategiske initiativer. Som en følge av dette vil MN forplikte seg til enhver tid å ha et betydelig antall PhD- og postdoktorale stipendiater innenfor Life Science området. Videre forplikter MN seg til å utvikle sin interne strategi på området i nært samspill med strategiene som utvikles i MLS@UiO.

(6) MED er en tung aktør innenfor MLS-området, noe som særlig illustreres ved at MED er vert for tre SFFer som faller inn under denne tematiske paraplyen. Som følge av dette forplikter MED seg til å til enhver tid ha en betydelig andel PhD- og postdoktorale stipendiater innenfor MLS-området, samt til å trekke inn et tverrfakultært perspektiv i strategiske valg, utstyrsinvestering og ansettelse med sikte på å styrke og videreutvikle dette området.

(7) OD forplikter seg til enhver tid å ha minst 2 stipendiater innenfor Life Science området, 1 innen biofilm og 1 innen nanobioteknologi. Man vil i prosjektarbeidene til stipendiatene søke samarbeid med MN og MED i den utstrekning det er naturlig for å få til en synergi innen Life Science området hva angår utstyr og menneskelige resurser.

(8) MLS-området bringer store eksterne midler inn til UiO. Eksempelvis mottok UiO fra FUGE programmet ca. 60 mill bare i 2007. I tillegg kommer betydelige midler til de SFFer og SFier som er innen fagområdet, foruten prosjektmidler fra andre NFR-programmer som er relevante her. NCMM for eksempel forventes årlig å motta over 10 mill fra NFR og 7 mill fra HelseSørØst. Når det gjelder EU-midler er de også betydelige, av størrelsesorden 30 mill. kr. under 6. rammeprogram for perioden 2002-6. Som nevnt går også en stor del av eksterne AVIT-midler til dette området.

Programplan for Kunnskap i skolen (KIS)

Et tverrfakultært forskningsfelt om skole og lærerutdanning, ved UV, MN, HF, SV og JUR, Universitetet i Oslo

Kunnskap i skolen (KIS) sikter mot å utvikle en solid forskningsbase for UiOs lærerutdanning gjennom samarbeid på tvers av fem fakulteter. Satsingen er motivert ut fra en nasjonal og internasjonal dreining i retning av *økt krav til faglighet og forskningstilknytning i lærerutdanningen*, og som landets største lærerutdanningsinstitusjon på universitetsnivå har UiO gode muligheter for å spille en mønsterdannende rolle på dette feltet.

Sentralt står samarbeidet om sentrale skolefag mellom UV, HF og MN. HF og MN gir forskningsbasert utdanning i selve fagene, mens UV har en betydelig forskningsportefølje på fagdidaktiske og pedagogiske temaer innenfor de samme områdene. Fakultetet er også nylig blitt tildelt ansvaret for en nasjonal forskerskole i utdanningsvitenskap, og UV og MN har allerede etablert en nasjonal forskerskole i realfagsdidaktikk.

Samarbeidet med SV og JUR vil konsentrere seg om organisering, styring og ledelse i offentlig sektor, der forskning knyttet til forvaltningsrett og arbeidsrett har høy relevans for en videreutvikling av en forskningsbasert skolelederutdanning.

I første omgang er det særlig tre temaer som peker seg ut: *Realfag i utdanning, Språk i utdanning og Styring, ledelse og organisering av skolen*. På alle tre temaområdene har UiO allerede store komparative fortrinn som forsknings- og utdanningsinstitusjon, og det tverrfakultære forskningssamarbeidet som nå initieres, vil utnytte disse fortrinnene ytterligere.

Faglige mål og innhold

Realfag i utdanning

I Kunnskapsdepartementets strategiplan "Et felles løft for realfagene 2006-2009" er forskning på undervisning og læring i realfagene løftet fram som sentrale satsingsområder. De samme områdene er prioritert av UiO. Hensikten med den tverrfakultære satsing som nå foreslås, er å utnytte synergieffekten av et samarbeid mellom fagmiljøene ved MN, UV og Naturfagsenteret. Forskingen på realfagene dekker en lang rekke temaer som klasseromsprosesser, studier av hvordan barn og lærerstudenter lærer matematikk og naturfag og større kartleggingsundersøkelser av norske elevers læringsutbytte. Målet med denne tverrvitenskapelige satsingen er å ta opp sentrale spørsmål som hva slags grunnleggende realfaglig kunnskap som bør prioriteres i skolen, hvilke læringsprosesser som sikrer høy kvalitet i elevenes læringsresultater og hvordan forholdene kan legges til rette for at overgangen mellom grunnutdanningen og høyere utdanning i realfagene blir så god som mulig. Innbakt i disse spørsmålene ligger et mål om en bedre integrering av fag og fagdidaktikk i utdanningen av lærere ved UiO, blant annet for å sikre at realfagslærere er oppdatert om nyere forskning om hvordan elever lærer matematikk og naturfag. En særlig aktuell utfordring dreier seg om utvikling og utprøving av IKT-baserte læringsressurser som kan bidra til å økt motivasjon og læring. Siktemålet er også å få fram forskning som kan kommuniseres til politikere og samfunnsborgere slik at det foretas informerte beslutninger om realfagsundervisning i skolen og om innholdet i lærerutdanningen.

Språk i utdanning

Grunnleggende språklige ferdigheter, definert som *nøkkelpetansers*, utgjør et hovedelement i europeisk utdanningstenkning og gjenspeiles også i Kunnskapsløftet. Dette synliggjør områder som er så å si u-utforsket i norsk sammenheng. Det foreligger lite kunnskap om tekstkulturen i andre fag enn norsk, og det trengs større bevissthet om språkets rolle for læringsutbyttet i de ulike

fagene. I Norge er dette ikke minst blitt aktualisert i forhold til andrespråksfeltet, der kartleggingsundersøkelser dokumenterer et prestasjonsgap mellom elever fra språklige minoriteter og elever med norsk som morsmål som er urovekkende stort. Likeledes trengs fokus på elevers ferdigheter i engelsk og fremmedspråk, dels av hensyn til arbeidslivet, dels fordi høyere utdanning i økende grad krever ferdigheter i engelsk. Et siste moment er framveksten av digitale medier, der skillene mellom muntlig og skriftlig, tekst, lyd, bilde og animasjoner delvis utviskes, med hybride kommunikasjonsformer som resultat. Til sammen skaper dette forskningsbehov som krever en tverrfaglig tilnærming. Målet er å bidra til økt forskningsbasert kunnskap om hva som fremmer utviklingen av språklig kompetanse i en vid betydning av ordet, kunnskap som vil komme UiOs lærerutdanning til gode.

Styring, ledelse og organisering av skolen

Skoleleders innflytelse på skolens læringsmiljø er godt dokumentert i internasjonal forskning, både når det gjelder lærernes motivasjon og arbeidsforhold og i neste omgang også elevenes læringsutbytte. I Norge foreligger det imidlertid begrenset forskningsbasert kunnskap om sammenhengen mellom organisasjon, styring og ledelse på den ene siden og resultater av utdanningsinstitusjonenes virksomhet på den andre. Når nå Stortingsmelding 31 om "Kvalitet i skolen" varsler etableringen av en obligatorisk utdanning for skoleledere fra og med høsten 2009, er det viktig å frambringe kunnskap som kan sikre høy kvalitet i en slik utdanning. Målet er å forstå hvilke konsekvenser som følger av å organisere virksomheten på bestemte måter, hvordan ledelse påvirker den formelle organisering og gjennomføring av nasjonale reformer. Videre er vi interessert i å undersøke spenningen mellom faglig autonomi og administrativ underordning, og slike overordnede rammer for skoleledernes virksomhet som følger av bl.a. forholdet mellom stat og kommune, forholdet mellom rettighet og skjønn, og rollene til institusjoner for klage og tilsyn. UiO besitter både den nødvendige breddekompetanse for å gripe feltets kompleksitet, og den dype kompetansen innenfor de ulike komponentene. En tverrfaglig satsing som involverer sterke forskningsmiljøer kan sikre en kritisk og kreativ masse for forskning om styring, ledelse og organisering av skolen. Det er allerede etablert kontakt mellom UV-fakultetet og Institutt for statsvitenskap (SV) og ved Institutt for offentlig rett (JUR) i denne sammenhengen.

Organisering

En *styringsgruppe* med representanter for vertsfakultetene er under etablering. Videre vil Professor Frøydis Hertzberg tilsettes som faglig leder i hel stilling. Det er også avsatt midler fra KIS-budsjettet til en halv administrativ stilling på førsteamanuensisnivå for drifting, administrasjon og nettverksskapende aktiviteter.

KIS-satsingen vil arbeide systematisk langs tre dimensjoner:

- Få fram kunnskapsstatus/ kunnskapsoversikter innenfor de tre prioriterte områdene og gjøre disse tilgjengelige for relevante brukergrupper (utvikle bøker, white papers, arrangere dialogkonferanse, produsere videopresentasjoner)
- Stimulere til tverrfakultære prosjekter gjennom å sette av stimuleringsmidler til prosjektutvikling og etablering av forprosjekter innenfor de tre områdene (etter søknad)
- Initiere nye nasjonale (nytt program for utdanningsforskning) og internasjonale/ bilaterale samarbeidsprosjekter innenfor alle tre prioriterte områder

Nettverksbygging, seminarvirksomhet samt en særskilt pott avsatt til stimuleringsmidler/ forprosjektmidler for tverrfakultære prosjekter vil være sentrale virkemidler for å realisere denne første fasen av satsingen. Forskerutdanningskurs i regi av nasjonal forskerskole i utdanningsvitenskap og seminarvirksomhet i tilknytning til disse vil gi flerbruksmuligheter inn mot KIS.

Kommunikasjon og formidling

Forskergruppene som inngår i dette tverrfakultære feltet med sine prosjekter kan dokumentere gode publiseringstall, eksternfinansiering og et godt utbygd internasjonalt nettverk. Vi vil i dialog og samarbeid med Universitetet sentralt etablere en hjemmeside for prosjektet, hvor forskningsresultater fra undertemaene kan formidles og kommuniseres utad. Vi ønsker også å eksperimentere med nye former for formidling og samfunnskontakt. Etablering og drift av en webside for formidling vil kreve noe tilleggsfinansiering utover den administrative støtten.

Budsjett og finansiering

Budsjettet forutsetter en svært konservativ utvikling i aktivitet. I praksis forventes en betydelig opptrapping etter hvert som prosjekter igangsettes, ytterligere vitenskapelig innsats tilføres, og ekstern finansiering slår inn. Alle tall i hele '000 NOK.

Finansiering/ kostnadstype	2009	2010	2011	2012	2013
<i>Kjernefinansiering fra Universitetsstyret</i>					
• Faglig leder (1 årsverk)	850'	850'	850'	850'	850'
• Adm. støtte* (½ årsverk)	325'	325'	325'	325'	325'
• Kunnskapsstatusprosjekt	175'	-	-	-	-
• Tverrfak. prosjekter	-	175'	175'	175'	175'
<i>Egenfinansiering, deltagende fakulteter</i>					
• Faste vit.† (4 årsverk)	3.400'	3.400'	3.400'	3.400'	3.400'
• Stipendiater# (9 årsverk)	3.120'	4.160'	4.680'	4.680'	2.600'
• Formidlings- og veiledn.	20'	80'	80'	80'	80'
• Webutvikling og -vedl.	80'	20'	20'	20'	20'
<i>Ekstern finansiering</i>	Betydelig potensial, men foreløpig ikke budsjettet. [§]				
Sum/ år (minimum)	7.970'	9.010'	9.530'	9.530'	7.450'

* Årsverkskostnad administrative ressurser er beregnet til lønnstrinn 60 skalert med 40 % for sosiale utgifter og overheads ~ 650' / årsverk

† Årsverkskostnad vitenskapelige ressurser er beregnet til lønnstrinn 75 skalert med 40 % for sosiale utgifter og overheads ~ 850' / årsverk. Merk at innsatsen fra Faste vitenskapelige tilsvare hele forskningstiden til åtte personer. I tillegg kommer forskningsinnsatsen fra Faglig leder; altså hele forskningstiden fra ytterligere en person.

Årsverkskostnad stipendiater er beregnet til lønnstrinn 48 skalert med 40 % for sosiale utgifter og overheads ~ 520' / årsverk.

§ Betydelig potensial for støtte fra NFRs program for utdanningsforskning som lanseres 1. februar 2009, NHO, m.fl. Dette er imidlertid ikke budsjettet i påvente av lanseringsinformasjon rundt årsskiftet 2008/ 2009.

LEVEKÅR I UTVIKLINGSLAND: HELSE, MILJØ OG FATTIGDOM

Programskisse (15. Nov 2008).

1. Faglig mål og innhold

Levekår i utviklingsland: Helse, miljø og fattigdom er et tverrfakultært satsingsområde ved UiO som springer ut av tre fakulteter, Medisin, SV og JUS, samt SUM (Senter for Utvikling og Miljø) som er en uavhengig enhet under Universitetsstyret. Satsingen vil gjennom tverrdisiplinært samarbeid

- styrke UiOs posisjon som ledende akademisk bidragsyter i arbeidet med å bedre levekårene til de fattige i utviklingsland
- utvide og konsolidere et allerede eksisterende tverrfakultært forskningsfelt
- øke tilgangen på ekstern finansiering til forskningsaktiviteter innen satsingsområdet

Norges bevilgninger til bistand og internasjonal politikk er økende, det samme gjelder behovet for uavhengig og kritisk kompetanse. Her har UiO en unik mulighet til å styrke sin posisjon. De sentrale miljøene som er involvert i dette forslaget har foruten solid kunnskap om tematikken, utviklet verdifull erfaring med å kombinere forskning som forener høy faglig kvalitet med høy samfunnsrelevans, to ambisjoner som lett kommer i konflikt med hverandre og som det er viktig å ivareta. Økt fokus på utviklings- og miljøtematikk på den offentlige agenda, store norske satsinger internasjonalt på helse, miljø og fattigdomsreduksjon, i tillegg til forsøk på en nærere politisk kobling mellom miljø og bistandsspørsmål gjennom utnevningen av en felles minister for både miljø og bistand, åpner for nye finansieringsmuligheter og økt aktivitet på dette feltet. Det øker mulighetene for at UiO i tiden fremover kan få en ledende rolle innen forskning på bærekraftig utvikling i Norge og videre bidra til at UiO blir mer synlig på dette feltet internasjonalt.

Det søkes å bygge broer mellom allerede eksisterende forskningsvirksomhet og -kompetanse ved de enkelte miljøer gjennom å samles om utvalgte forskningstema som krever mer holistiske, flerfaglige tilnærminger og hvor potensialet for synergieffekter, relevans og nytteverdi er stort. Mulige tema som egner seg for samarbeid er skissert, (se vedlagt strategidokument) men forslagene er tentative, idet prosessen mot identifisering av de tema som krever denne typen samarbeid er ment å vokse fram fra eksisterende forskningsinteresser og muligheter for finansiering, samt identifisering av interesse og kompetanse hos samarbeidspartnere i Sør.

Komparative fortrinn og grenseflater

I satsingens strategidokument (vedlagt) skisserer vi pågående aktivitet innen utviklingsforskning på de deltagende fakultetene og SUM. Enhetene som har spilt inn dette temaet har betydelig erfaring med å etablere tverrfaglig forskningssamarbeid, både innenfor humsam-disipliner og mellom mednat- og humsam-disipliner. Det er også etablert tverrfakultært samarbeid gjennom UD/NORAD- og NUFU¹-finansierte prosjekter. Vårt utgangspunkt er å trekke på eksisterende forskning og forskningsmiljøer, men også satse på å finne fram til nye temaer, perspektiver og samarbeidsmuligheter mellom de deltagende forskningsmiljøene, så vel som mellom disse og eksterne samarbeidspartnere både nasjonalt og internasjonalt.

¹ NUFU-programmet støtter institusjonelt samarbeid og prosjekter mellom norske universiteter/høgskoler og derespartnerinstitusjoner i Sør. Det er finansiert av Norad med en total budsjettamme for perioden 2007-2011 på NOK 300 millioner.

Konsekvenser av klimautfordringene og ressurskrisen for menneskers levekår og helse aktualiserer relevansen av det foreslåtte satsingsområdet. Disse problemene er så omfattende at de sprenger grensene for tradisjonelle disipliner og krever innovative tilnærminger. Med utgangspunkt i en solid kunnskapsbase på dette feltet, står UiO godt rustet til å møte denne utfordringen. Med 250 faglig ansatte som arbeider med forskning basert på empiri fra utviklingsland har UiO gode muligheter til å løfte forskningen på u-land. De representerer samtlige fakultet ved universitetet. Fire av universitetets sentre for fremragende forskning er også engasjert i forskning i Sør. UiO har i nesten 30 år hatt et tverrfakultært utvalg som arbeider for å fremme utviklingsrelatert forskning og nord-sør-samarbeid, og samtlige fakulteter er involvert i ulike former for slikt samarbeid bl.a. gjennom NUFU. Samarbeidet i Nord-sør-utvalget har vist at det er mange felles interesser og lite konflikter mellom fakultetene på dette området. Utviklingsrelatert forskning egner seg meget godt til tverrfakultært samarbeid.

Det vil bli lagt vekt på å etablere kontakt med andre tverrfakultære satsingsområder. Det er gode muligheter for synergier med Miljøendringer og fornybar energi, KULTRANS og Demokrati, samtidig som det vil være nødvendig med en grenseoppgang i forhold til disse.

Faglig aktiviteter

De faglige aktivitetene vil være rettet mot følgende mål:

Nettverksbygging

I 2009 vil det bli utviklet en webside som vil være sentral i kommunikasjon og formidling mellom u-landsforskere ved UiO, i Norge og internasjonalt. Den vil inneholde informasjon om seminar og konferanser, forskningsprosjekt, publikasjoner og finansieringskilder.

Faglige møteplasser.

Her er det snakk om både å bruke allerede eksisterende møteplasser på nye måter og å skape nye møteplasser spesifikt for dette satsingsområdet. Eksempler på det første er: Poverty and Development (PAD) seminaret ved SUM <http://www.sum.uio.no/research/poverty/index.html> og Forskergruppen for menneskerettigheter og utvikling (JUS) hvor forskere fra SMR, Medfak og SUM samarbeider om workshops og seminarer.

I 2009 vil det bli organisert en åpningskonferanse og en workshop som fokuserer på fattigdomsproblemer spesifikt koblet til helse, miljø og styresett, der man trekker inn forskere fra flere fakulteter. I tillegg vil det bli organisert en seminarserie spesifikt for dette satsingsområdet med sikte på å planlegge

- felles forskningsprosjekter
- undervisning (se under)
- bokprosjekter

Forskerrekruttering.

Det foreslås at det avsettes midler til tre *PhD stipend* pr. år til dette satsingsområdet, et av disse kan eventuelt erstattes av en post doc.

Midler til *stipend til masterstudenter* som skriver oppgaver om tematikk innenfor satsingsområdet. Disse bør kunne bidra med praktiske oppgaver for eksempel i forbindelse med organisering av seminar, workshops og konferanser.

Universitetet bør også prioritere u-landsstudenter (Master og PhD) knyttet til forskningsprogrammet ved tildeling av kvotestipend fra Statens lånekasse.

Forskningsprosjekter med ekstern finansiering

Utarbeidelse av prosjektsøknader med sikte på ekstern finansiering (NFR, EU men også NUFU, NORAD, UD og Verdensbanken.)

Tverrfakultære kurs

I 2009 tas det sikte på å organisere *et tverrfakultære PhD-kurs* med ekstern finansiering. Her kan man vise til tidligere erfaringer med meget gode resultater, for eksempel kurset *Human Rights and Legal Empowerment of the Poor: Theory and Practice* organisert av SUM i samarbeid med Senter for Menneskerettigheter, delfinansiert av UD. Her er det muligheter for samarbeid i regi av forskerskolene ved SUM og SMR.

Arbeidet med å organisere *tverrfakultære mastertilbud* vil bli igangsatt, for eksempel felles moduler der man kobler helse, miljø og fattigdom.

2. Organisering

SUM vil være vertsenhet for området og faglig leder knyttes til SUM. Det opprettes en styringsgruppe bestående av representanter for hvert av de tre involverte fakultetene. Styringsgruppen ansetter en faglig leder (fortrinnsvis med professorkompetanse) i 50% stilling som får ansvar for koordinering og rapportering, sammen med en administrator (50%) som også vil være webansvarlig. Styringsgruppen vil i samarbeid med faglig leder utpeke en tverrfaglig og tverrfakultær faglig koordineringsgruppe. Det forutsettes at denne gruppen har deltagere fra involverte fakultet og SUM. I tillegg vil det oppnevnes et Advisory Board av internasjonale forskere med sentrale posisjoner, som også vil bli invitert til å bidra i workshops og/eller konferanser.

3. Budsjett

BUDSJETT LEVEKÅR I UTVIKLINGSLAND: HELSE, MILJØ OG FATTIGDOM						
Søkes UiO sentralt	2009	2010	2011	2012	2013	Sum
Faglig leder (frikjøp 50 %)	360 000	360 000	360 000	360 000	360 000	1 800 000
Admin støtte, inkl. web (50%)	250 000	250 000	250 000	250 000	250 000	1 250 000
Master stipend	60 000	60 000	60 000	60 000	60 000	300 000
Advisory board	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	500 000
Seminarserie	125 000	125 000	125 000	125 000	125 000	625 000
2 workshops/admin kostnader	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000	750 000
Driftsmidler inkl. såfrømidler ekstern finansiering	455 000	455 000	455 000	455 000	455 000	2 275 000
Sum søknadsbeløp til UiO sentralt	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	7 500 000
Bidrag SUM/Samarbeidsinstitusjoner						
Utvikling av nye masters, PhD kurs, forskertid	80 000	80 000	80 000	80 000	80 000	400 000
3 PhD stipend øremerket fra UiO	669 999	2 010 000	2 010 000	1 340 000		6 029 999
SUM LEVEKÅR I UTVIKLINGSLAND	2 249 999	3 590 000	3 590 000	2 920 000	1 580 000	13 929 999

Bidragene fra de involverte fakulteter er ikke inkludert i budsjettet. De vil bidra med forskertid (se vedlagte støttebrev). Verdien av denne har ikke latt seg tallfeste på det nåværende tidspunkt.